

Internationell Himalayaklättrings utveckling i utdrag:

- 1895 Alfred Mummery och Raghobir Thapa når knappt 7000 meters höjd på Diamir-sidans direktlinje av Nanga Parbat (8.125 m).#1
- 1897 (ca) Dr. Alexander Kellas bestiger toppar i Sikkim, bl.a. Pauhunri (7.065 m), i "lätt stil".#1
- 1922 Geoffrey Bruce och George Finch (brittisk exp) når 8300 m på Everest, 1924 når E.F. Norton och T.H. Sommerwell (brittisk exp.) knappt 8.600 m, George Mallory och Andrew Irvine försvann i närheten av vändpunkten för Norton och Sommerwell, eller högre. Under åren 1921 – 1938 ingick ovan 2 expeditioner i 7 brittiska expeditioner med mål att nå toppen av Everest via Nordsidan.#2
- 1933 Colin Kircus och Charles Warren klättrar Bhagirathi III (6.454 m) i alpin stil. #1
- 1936 Bill Tilman och Noel Odell (amerikansk / engelsk exp) når toppen av Nanda Devi (7.816 m), lättvikts stil. #1
- 1950 Louis Lachenal och Maurice Herzog (fransk exp) når toppen av Annapurna 1 (8.091 m), Annapurna är ett ökad lavin- och stenslagsexponerat berg. #2
- 1953 Norgay Tenzing och Edmund Hillary (Brittisk exp.) når toppen av Everest (8.848 m) via Nepal / Khumbu Glaciären / South Col. #R
- 1953 Herman Buhl når toppen av Nanga Parbat (8125 m), Pakistan. Tysk / Österrikisk exp. via Rakhiot-ryggen. Buhl gjorde en ca 7 km lång solo-avslutning på 40 timmar ifrån läger 5 på 6900 m till toppen och retur. #4
- 1954 A. Compagni och L. Lacedelli (Italiensk exp.) bestiger K2 (8611 m), numera Pakistan, via Abruzzi-kammen.#4
- 1955 Kangchenjunga (8586 m) bestigs av G. Band, Joe Brown m.fl. (brittisk exp.) ifrån Nepal. En klassisk yttring ifrån Tony Streater dagen följande J. Browns klättring uppför en brant spricka i toppartiet, lär varit : "*I'm not a climber*" vartefter han "runt hörnet" fann en alternativ snöramp upp mot toppen. #4/#R
- 1956 Muztagh Tower, Joe Brown och Ian McNaught Davies når nästan toppen som bestigs av John Hartog och Tom Patey dagen därpå. Två dagar senare når tre Fransmän toppen. Noterar språkbarriärerna som gjort, att jag inte kan / har "besvärat" mig ta reda på namnen. 1990 sätter en Svensk exp. nr 11 och 12 på toppen. #R
- 1957 bestiger M. Schmuck, F. Wintersteller, (och dagen därpå) H. Buhl och K. Diemberger Broad Peak (8047 m), numera Pakistan. #4. Buhl och Diemberger vände ca 2 veckor därefter 300 m under toppen av Chogolisa (7.665 m) och Herman Buhl försvann genom snökammen. Schmuck och Wintersteller besteg samtidigt Skil Brum (7360 m) i överlägsen alpin stil. #R
- 1958 Gasherbrum I / Hidden Peak (8068 m), numera Pakistan, bestigs av A. Kauffman och P. Schoening (amerikansk exp.). #4
- 1963 Willy Onsoeld och Tom Hornbein (Amerikansk exp.) når toppen av Everest ifrån Nordsidan och möter tre expeditionskollegor som gått upp via "normalleden", med vilka Onsoeld och Hornbein slår följe med på nervägen, - förutom ny tur upp till toppen (via Hornbein Coluir) gjordes härvid också första traversen av toppen på Everest. (Climbing #188, 15 sept)
- 1970 Don Whillans var i dålig form (kanske också lite, lite lat...) och hade aklimatiseringsproblem under de förste ca. 3 veckorna i baslägret vid Annapurna Sydväggen, medan polarna var uppe och "förberedde" berget. När Whillans väl blivit frisk, "gick" han med till toppen.

Everest och de övriga 13 topparna (huvudtoppar) över 8000 m hade åren 1902 och framefter utvecklats expedition- / belägrings-tekniken, där man generellt bygger läger uppefter berget i omgångar, allt eftersom klättrare, ofta med hjälp av "sherpas" / höghöjdsbärare – fått upp

utrustning ifrån foten av berget / baslägret (plats vid berget till vilken man kunnat få fram utrustning med bärare, jakar, fordon eller flygplan (Dhaulagiri 1960) (#R)

Allmän vett ger naturligtvis, att man klättrar på årstider med bästa väderförutsättningar; Himalaya (Bhutan, Indien och Nepal på södersidan, Tibet på nordsidan) påverkas kraftigt av monsunen (ca. maj till september), varför man lämpligt väljer pre- eller postmonsunperioder för försök.

Karakorum och Pamir (Pakistan, Afghanistan och Tadzjikstan) berörs oftast inte eller bara delvis av monsunen, och ligger 5- 15 breddgrader längre norrut, vilket ger ett aningen kallare klimat, varför man föredrar sommarmånaderna.

Syrgas (Oxygen) började användas från ca 1922 av bergsbestigare på Mt. Everest och sedan även på flera andra 8000meters berg, för att kompensera den lägre syrespanningen i luften (färre syre-molekyler per enhet luft). Redan vid 2.500 meters höjd kan havsnivå-människor få problem till följd av lägre syrespanning. Vid 8.000 meter är syrespanningen ca 40% av den vid havsnivån, vid Everests topp är syrespanningen ca. 33%.

1975 når Peter Habeler och Reinhold Messner toppen av Gasherbrum 1 / Hidden Peak (8.068 m) i alpin stil på Nord västväggen, en stark kombination av nytt vägval, inga preplacerade läger eller utrustning och på ett 8.000meters berg. #1

1975 ca, och därefter ökar antalet småexpeditioner till 6 - 7000meters berg, och allt svårare turer börjar klättras, en del i alpin stil. En variant, att lägga centralt basläger och klättra flera berg runt, blir prövat.#R

1977 Polska klättrare i exp. ledd av Andrzej Zawada bestigar Noshaj (7400) ifrån Afghanska sidan vintertid. Vinterbestigningar av stora berg förblev något av en "polsk specialitet" framöver. #R

Fram tills 1978 användes syrgas vid bestigningar på Everest. Visserligen hade Dr A. Kellas redan 1921 kalkylerat fram, att det torde var möjligt nå toppen av Everest utan syrgas (#1). För vandrare och klättrare har det med tiden utvecklats några allmänna tumregler i höjdhandterandet(#R):

Från 2.500 meter och upp är dagliga stigningar om ca 300 m pr dag / 1000 höjdmeter på 4 dagar en rimlig acklimatisering (tillvänjning) till den lägre syrespanningen.

Ökat vätskeintag om ca 1 L / 1000 höjdmeter stigning ovan 2.500 m är en bra tumregel (OBS att man behöver 2-3 liter pr dag på låg höjd minst), samt så mycket mat som man kan äta.

Det är viktigt att ge akt på symptom som huvudvärk, yrsel, illamående, diarré, blåa läppar och några till, - **att gå ner, när de inte avtar!**

Högsta permanenta livsföringen verkar vara på 5.000 meters höjd (Peru).

Överlevnadsmöjligheten utan syrgas över 8000 meter minskar snabbt efter ett dygn.

1978 Peter Habeler och Reinhold Messner når toppen av Everest utan syrgas via "normalleden" / South Col. #1

1980 De polska klättrarna Krzysztof Wielicki och Leszek Cichy når den 17. februari toppen av Mount Everest (med syrgas). Så vitt jag vet enda vinterbestigningen hittills!

1980 Reinhold Messner gör första solobestigning av Everest

1982 Sher Khan, Nazir Sabir och Reinhold Messner klättrar Gasherbrum II (8035 m) och Broad Peak (8047 m) inom två veckor. Några månader dess innan klättrade Messner med Friedl Mutschlechner till toppen av Kangchenjunga (8.598 m). Messner gjorde därvid ett "hattrick" av 8000-meterstoppar.

1985 Rikemannen Dick Bass har med hjälp av guider klättrat varje kontinents högsta topp, når toppen av Everest med David Breashers som guide.#R

- 1986 Reinhold Messner har klättrat alla 14 (huvud-)topparna över 8000 meter. Om än Messner klättrade nr 13 och 14 via normalvägarna – troligen i syfte att först klättra alla 14 toppar, gjorde han på de 12 första något nytt för vardera berg, som t.ex. "Rupal Face" 1970 och sin solobestigning av "Diamir-sidan" 1978 på Nanga Parbat (8.125 m), samt naturligtvis en solobestigning av Everest på nordsidan via en ny kombination av (Nordryggen) "Nortons väg" 1924 in i "Great Coluir" upp till Nordostryggen vid "second step" och till toppen 1980. (Climbing #188)
- 1986 Troillet och Loretan klättrar Everest (Beghin nådde 8300 m) utan selar, rep och tält, upp och ner "Japanese" och "Hornbein Couloir" i alpin stil på ca 45,5 timmar tur / retur. #1
- 1987 Jerzy Kukuczka har klättrat alla 14 (huvud-)toppar över 8000 m, och på förutom Lhotse gjort det via nytur eller som första vinterbestigning. 1989 föll han högt uppe på Sydväggen av Lhotse i ett försök att även få en nytur i meritlistan ifrån det berget till samlingen. Repet han klättrade med var bara 6 mm tjockt (avsedd för hissning av utrustning?) En av Polens (världens ! Rafael kom.) starkaste och mest innovativa Himalayaklättrare dog. #3/#R
- 1990 TOMO CÊSEN KLÄTTRAR LHOTSES SYDVÄG - DÄR 12 TIDIGARE FÖRSÖK MISSLYCKATS - SOLO. KANSKE HITTILLS STARKASTE PRESTATIONEN, ÄVEN IFALL TOPPEN LÅG "BORTA" I DIMMAN. SOM INSPIRATION KAN PRESTATIONEN GE STORT UTBYTE!

Utvecklingen har senaste decennierna gått från normalvägarna på 8000-metersbergen. På Trango Tower etablerade Norska klättrare, H-C Doseth, F. Daehli, D. Kolsrud och S. Åsheim 1984 en mycket svår tur. Ca 1990 gjorde Tyska klättrare, bl.a. Kurt Albert och Wolfgang Gullich leden "The eternal Flame", där jag vill minnas de friklättrade alla replängder, vissa efter rensning, och många i hög svårighetsgrad. 1999 gjordes "Norwegian Trango Pulpit Direkt" (se **BS nr. 104**). Där är massor av ogjorda projekt i varierande svårighetsgrad kvar på mindre berg i Himalaya. På normalvägarna kan man fortfarande lära sig höjd m.m. och få mängder av intressanta och roliga upplevelser.

#1: Himalaya Alpine Style / Andy Fanshawe & Stephen Venables, ISBN 0-340-64931-3

#2: ANNAPURNA – den långa vägen / Svenska Himalayaexpeditionen –81 (En bok sammanställd av deltagarna och tryckt i okänd antal ex. år 1982)

#3 My vertical world / Jerzy Kukuczka, ISBN 0-340-53485-0

#4 High Asia / Jill Neate, ISBN 0-04-440480-8

#R: allmän Rafael kännedom

OBS - Historia och samtids upplevelse av händelseförlopp ändras ständigt till följd av nya informationer och ändrad perspektiv.

Himalaya Alpine Style och My vertical world ger inblick i utvecklingen av Himalayaklättringen. EVEREST Third Edition / Walt Unsworth ISBN 0-89886-670-7, är troligen utkommen nu och enda / en av få böcker med all (?) aktivitet på Mt. Everest t.o.m. 1998.

Min egen favorit är nog fortfarande "The Shining Mountain" / Peter Boardman, ingår också i "The Boardman Tasker Omnibus", som gavs ut efter Peter Boardman och Joe Taskers bortgång 1982 i ett nytursförsök på Everest.